

Монети у виробках золотарів України

Юрій Грачов, Юрій Покрасс (Київ)

Рассмотрен конкретный пример использования монет для украшения серебряной стопы, изготовленной во Львове в конце XVIII века неизвестным мастером.

Concrete example is described of coins use for an adornment of silver stopa (kind of cup), that was made in Lvov by unknown master in the end of XVIII Cnt.

Золотарство - одна з найдавніших ремісничих професій в Україні. Особливо сприятливі умови для розвитку золотого та срібного ремісництва склалися в результаті звияжного завершення визвольної війни 1648 - 1654 рр. У Києві, Львові, Чернігові, Ніжині, Переяславі та інших містах зростає кількість майстрів, збільшується обсяг ювелірного виробництва, підвищується художній рівень виробів.

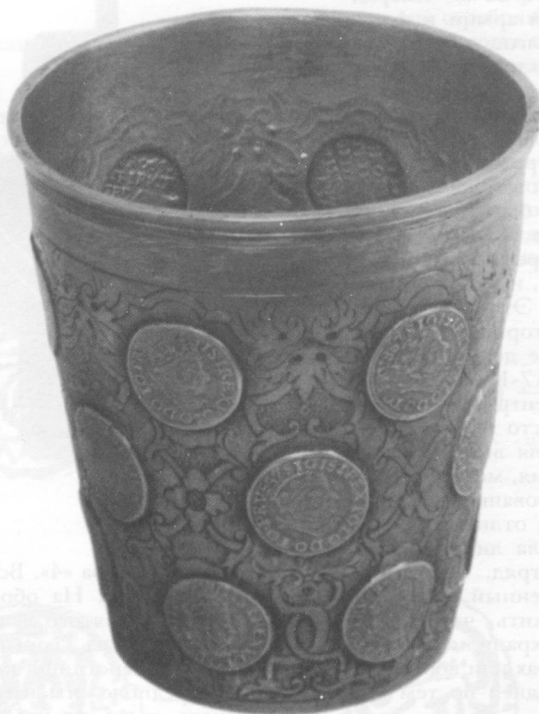
Павло Алеппський, який в 1653 р. супроводив свого батька, антиохійського патріарха Макарія, у подорожі по Московії, бачив у Києві дуже багато золотого та срібного посуду [1]. Особливо багато було його в користуванні козацької старшини, яка після війни здобула панівне становище в суспільно-політичному житті України. Наприклад, гетьман Самойлович мав із золота та срібла 77 кубків, 60 кувалів, 91 стакан, 60 тарілок, 45 блюд, 181 ложку і т.д. [2].

Серед побутових срібних виробів найпоширенішим був посуд для пиття: корчки, ковші, кувлі, кубки, чарки, стакани, келихи.

З кінця XVIII ст. особливо престижним стає посуд, прикрашений монетами, - західноєвропейськими талерами або монетами польсько-литовського карбування. Таким, наприклад, є наведений на фотознімку срібний келих, виготовлений у Львові. В нього вмонтовано 18 монет часів польських королів Сигізмунда I (1506 - 1548) та Сигізмунда III (1587 - 1632). Проміжки між монетами прикрашені карбованим орнаментом у стилі барокко. Добре продумана композиція з переплетених листків надає виробу великої виразності. У творі відчувається добрий смак і

вміла рука майстра, ім'я якого, на жаль, встановити поки не вдалося, хоча на денці келиха поряд з клеймом міста Львова стоїть клеймо майстра, що складається з трьох літер «IBM» [3].

Окремо слід спинитися на монетах, якими прикрашено келих. З віснадцяти монет - чотирнадцять являють собою тригрошовики міста Гданьська, карбовані в 1538-1540 рр., три - тригрошовики міста Риги, карбовані в 1594 та 1595 рр., і одна - коронний тригрошовик Сигізмунда III, карбований у Бидгощі. Такий добір монет можна пояснити тим, що для оздоблення келиха, мабуть, було використано сформований наприкінці XVII ст. скарб або його частину, що складалась з високопробних монет міст Гданьська та Риги часів панування Сигізмунда I. Для виготовлення келиха набір названих монет було доповнено монетою, взятою з обігу, - низькопробним трояком випуску 1619 р., який вже значно стерся на той час, як його було використано для прикрашання келиха [4].

Список літератури

1. Петренко М. З. Українське золотарство XVI - XVIII ст. - Київ, 1970.
2. Записки наукового товариства на Полтавщині. Вип. I. - Полтава, 1919.
3. Lozinski W. Zlotnictwo Lwowskie. - Lwow, 1912.
4. Котляр М. Ф. Нариси з історії обігу й лічби монет на Україні XIV - XVIII ст. - Київ, 1981.